

Danmark utsetter

En fullskalamodell av F-35 på Rygge Airshow 2009. (Foto:

Danmark utsetter kampflybeslutningen i fire år. Her hjemme fortsetter JSF-debatten i vante spor.

TEKST
BJØRNAR BOLSYØY

Etter mye fram og tilbake, rykter og lekasjer bestemte Danmark seg for å utsette beslutningen om kjøp av nye kampfly. En avgjørelse skal treffes senest 2014, heter det nå. Samtidig krymper danskene den operative flåten av F-16-fly fra 48 til 30 fly. Dermed flyr man mindre pr. flymaskin og flåtens operative brukstid forlenges med to til fire år.

Beslutningen om utsettelse endrer derimot ikke Danmarks partnerstatus i JSF-programmet og utsettelsen får også liten betydning for JSF-programmet som helhet. Konkurrenten Boeing er derimot mer avhengig av nye kjøpere av sitt F/A-18E Super Hornet-fly for å opprettholde produksjonslinjene. Svenskene, som også deltar i den danske konkurransen, er i en lignende posisjon. De har deltatt i en rekke konkurranser rundt i verden uten å oppnå en kontrakt så langt.

For dansk industri er utsettelsen lite gunstig. En avklaring, uavhengig av flytype, ville ha gjort det mulig med langsiktig planlegging og gjenvinning av investeringer. Det kan videre svekke Danmarks posisjon om fremtidige industrikontrakter til JSF, hvilket kan være fordelaktig for norsk industri.

Testfly

Storbritannia og Nederland har bestilt testfly i 2011. For britene som skal bruke dem på sine hangarskip er dette viktig, men det vil også gi disse landene verdifull industriell informasjon som gjør at de står sterkere i konkurransen som delleverandører. Et forslag fra den nederlandske venstresiden om å stanse kjøpet ble nylig nedstemt. Nederland skal snart behandle kjøp av et nytt testfly levert 2012. Denne kjøpes som en del av USAs LRIP-4 leveranse. En avgjørelse ventes ikke før tidligst i sommer, når nye kostnadsdata foreligger fra USA og et nytt parlament er på plass.

Kostnader

JSF og kampflykjøpet har igjen vært i medias søkelys her hjemme og debatten følger kjente spor: Man tar ikke hensyn til tidspunktet for når flyene skal kjøpes eller at økte utviklingskostnader for USA ikke har direkte effekt på prisen Norge må betale.

Riktignok har man i flere rapporter fra amerikanske myndigheter uttrykt bekymring om programmets fremdrift og varsler om prisøkninger og forsinkelser. På bakgrunn av dette har Department of Defence (DoD) nylig gjennomført en restrukturering av JSF-programmet og en ny revisjonsrapport (Nunn-McCurdy) ventes i juni.

Men noen norske medier blander sammen tall. Mye av kostnadsøkningene ble akkumulert 2002-2008. Den nye SAR-rapporten (Selected Acquisition Report), som danner grunnlaget for DoDs

kostnadsberegninger, viser ingen store prisøkninger på JSF-fly til amerikansk luftforsvar i tidsrommet 2016-2020. Etter planen skal også Norge ha sine fly i denne perioden.

Forsvarsministeren understreker i Aftenposten 31. mars at Norge skal kjøpe JSF "i en periode med lave kostnader og når produksjonslinjen har nådd full lære-kurveffekt." Tidspunktet er altså gunstig for Norge.

Men prognoser er ikke faktiske kostnader. Restruktureringen av JSF-programmet skal gi en mer effektiv forvaltning over tid. Kanskje også rimeligere fly. Ser man på den faktiske flyprisen så langt, ble for eksempel flymaskiner levert i 2009 litt billigere enn prognosene. Flyprodusenten Lockheed Martin mener trenden vil fortsette. I øyeblikket pågår forhandlinger om den fjerde delleveransen (LRIP-4) av JSF-fly. I følge analytiker Loren Thompson ved Lexington Institute mottok amerikanske myndigheter innledningsvis et pristilbud godt under de estimatene som har sirkulert i media den siste tiden.

SAR-rapporten bemerker også at JSF på tross av forsinket produksjon setter ny kvalitetsstandard for jagerflyutvikling. JSF forventes å møte alle krav til ytelse, og testflyene - hvorav syv flymaskiner er i luften - har svært få tekniske problemer eller produksjonsdefekter. Videre ser man ingen større hindringer når det kommer til produksjonslinjene eller flyets svært komplekse teknologier. Disse viktige kostnadsdrivende faktorene er altså under kontroll. ■